

ਆਓ ਸਿੱਖੀਏ ਪੰਜਾਬੀ (ਗੁਰਮੁਖੀ)

ਮੇਰਾ ਪੰਜਾਬੀ/ਹਿੰਦੀ ਕਾਇਦਾ | ਜੀਅ ਜੰਤ

ਆਓ ਸਿੱਖੀਏ ਪੰਜਾਬੀ (ਗੁਰਮੁਖੀ)

ਮੇਰਾ ਪੰਜਾਬੀ/ਹਿੰਦੀ ਕਾਇਦਾ | ਜੀਅ ਜੰਤ

ਆਓ ਸਿੱਖੀਏ ਪੰਜਾਬੀ (ਗੁਰਮੁਖੀ)

ਮੇਰਾ ਪੰਜਾਬੀ/ਹਿੰਦੀ ਕਾਇਦਾ | ਜੀਅ ਜੰਤ

ਤਨਵੀਰ ਸਿੰਘ

ਤਨਵੀਰ ਸਿੰਘ

ਇਹ ਸਫਾ ਜਾਣ ਬੁੱਝ ਕੇ ਖੱਲੀ ਛੱਡਿਆ ਗਇਆ ਹੈ ॥
ਛੇੜ ਸਫਾ ਜਾਣ ਬੁੱਝ ਕੇ ਖਾਲੀ ਏਡਿਆ ਗਏ ਹੈ ॥
ਯਹ ਪ੍ਰਯੋਗ ਜਾਣ ਬੁੱਝ ਕਰ ਖਾਲੀ ਏਡਿਆ ਗਏ ਹੈ ॥

ਆਓ ਸਿੱਖੀਏ ਪੰਜਾਬੀ (ਗੁਰਮੁਖੀ)
ਮੇਰਾ ਪੰਜਾਬੀ/ਹਿੰਦੀ ਕਾਫ਼ਿਦਾ | ਜੀਅ ਜੱਤ

ਆਓ ਸਿੱਖੀਏ ਪੰਜਾਬੀ (ਗੁਰਮੁਖੀ)

ਮੇਰਾ ਪੰਜਾਬੀ/ਹਿੰਦੀ ਕਾਫ਼ਿਦਾ | ਜੀਅ ਜੱਤ

ISBN 978-1-77725-442-1

ਆਓ ਸਿੱਖੋ ਪੰਜਾਬੀ (ਗੁਰਮੁਖੀ)

ਮੇਰਾ ਪੰਜਾਬੀ/ਹਿੰਦੀ ਕਾਫ਼ਿਦਾ | ਜੀਵ ਜੱਤੂ

ਤਨਈਰ ਸਿੰਘ ਤਕਵੀਰ ਸਿੱਧ

ਅਕਾਠ ਕਥਾ ਪਬਲੀਕੇਸ਼ਨਜ਼
ਓਪਨ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਫਾਊਂਡੇਸ਼ਨ
ਟੋਰੰਟੋ | ਓਟੋਵੀਓ | ਕੈਨਡਾ

ਅਕੱਥ ਕਥਾ ਪਬਲੀਕੇਸ਼ਨਜ਼
ਓਪਨ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਫਾਊਂਡੇਸ਼ਨ
ਟੋਰੰਟੋ | ਓਟੋਵੀਓ | ਕੈਨਡਾ

Akath Katha Publications
Open Gurdwara Foundation
Toronto, Ontario, Canada

ਇਹ ਸਫਾ ਜਾਣ ਬੁੱਝ ਕੇ ਖੱਲੀ ਛੱਡਿਆ ਗਇਆ ਹੈ ॥
ਛੇੜ ਸਫਾ ਜਾਣ ਬੁੱਝ ਕੇ ਖਾਲੀ ਏਡਿਆ ਗਏ ਹੈ ॥
ਯਹ ਪ੍ਰਯੋਗ ਜਾਣ ਬੁੱਝ ਕਰ ਖਾਲੀ ਏਡਿਆ ਗਏ ਹੈ ॥

This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial-NoDerivatives 4.0 International (CC BY-NC-ND 4.0) available at <https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/>

You are free:

To Share – to copy, distribute and transmit this work (Let's Learn Punjabi)

Under the following conditions:

Attribution

You must attribute this work (but not in any way that suggests that the author or Akath Katha Publications, endorse you or your use of the work).

Noncommercial

You may not use this work for commercial purposes.

No Derivative Works

You may not alter, transform, or build upon this work.

With the understanding that:

Waiver

Any of the above conditions can be waived if you get permission from the copyright holder.

Public Domain

Where the work or any of its elements is in the public domain under applicable law, that status is in no way affected by the license.

Other Rights

In no way are any of the following rights affected by the license:

- Your fair dealing or fair use rights, or other applicable copyright exceptions and limitations;
- The author's moral rights;
- Rights other persons may have either in the work itself or in how the work is used, such as publicity or privacy rights.

Notice

For any reuse or distribution, you must make clear to others the license terms of this work.

2021 Tanveer Singh, Akath Katha Publications, Ontario, Canada. Some rights reserved.

ਇਹ ਕਾਰਜ(ਮੇਰਾ ਪੰਜਾਬੀ/ਹਿੰਦੀ ਕਾਇਦਾ | ਜੀਅ ਜੰਤ) ਆਮ ਸਿਰਜਨਾਤਮਕ ਗੁਣ ਆਰੋਪਣ-ਗੈਰ ਵਪਾਰਕ-ਗੈਰ ਵਿਉਤਪਨ ੪.੦ ਬੇ ਤਬਦੀਲ ਆਗਿਆ ਪਤਰ ਹੇਠ ਮੁਹੱਇਆ ਕਰਾਇਆ ਗਇਆ ਹੈ ॥

ਤੁਸੀਂ ਅਜਾਦ ਹੋ:

ਇਸ ਕਾਇਦੇ ਨੂੰ ਸਾਂਝਾ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ। ਜਾਂ ਫੇਰ ਇਸਦਿਆਂ ਨਕਲਾਂ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ। ਜਾਂ ਫੇਰ ਇਸ ਕਾਰਜ ਨੂੰ ਵੰਡਨ ਜਾਂ ਪਰਚਾਰ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ॥

ਸਿਰਫ ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਦੇ ਮੁਤਾਬਕ:

ਗੁਣ ਆਰੋਪਣ

ਇਸ ਕਾਰਜ ਦਾ ਗੁਣ ਆਰੋਪਣ ਕਰਨਾ ਹੈ(ਮਗਰ ਇਸ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਕਿ ਇੰਝ ਜਾਪੇ ਕਿ ਤੁਹਾਨੂੰ ਲੇਖਕ ਜਾਂ ਅਕੱਥ ਕਥਾ ਪਬਲੀਕੇਸ਼ਨ ਦੀ ਆਗਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੈ ਜਾਂ ਲੇਖਕ ਤੁਹਾਡੇ ਨਾਲ ਸਹਮਤਿ ਹੈ)

ਗੈਰ ਵਪਾਰਕ

ਇਸ ਕਾਇਦੇ ਦਾ ਇਸ਼ਮਾਲ ਤੁਸੀਂ ਕਿਸੇ ਵਪਾਰਕ ਕੰਮ ਵਾਸਤੇ ਜਾਂ ਪੈਸਾ ਕਮਾਉਣ ਵਾਸਤੇ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ॥ ਤੁਸੀਂ ਇਸਨੂੰ ਛਾਪ ਕੇ ਵੇਚ ਨਹੀਂ ਸਕਦੇ ਅਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਮੁਨਾਫਾ ਨਹੀਂ ਕਮਾ ਸਕਦੇ॥

ਗੈਰ ਵਿਉਤਪਨ

ਤੁਸੀਂ ਇਸ ਕਾਇਦੇ ਨੂੰ ਫੇਰ ਬਦਲ ਨਹੀਂ ਸਕਦੇ ਜਾਂ ਫੇਰ ਇਹੂੰ ਤੇ ਅਧਾਰਤ ਕੋਈ ਹੋਰ ਕਾਰਜ ਨਹੀਂ ਬਨਾ ਸਕਦੇ ਹੋ॥

ਇਸ ਸਮਝ ਨਾਲ ਕਿ:

ਛੋਟ ਉੱਪਰ ਲਿਖਿਆਂ ਸਾਰਿਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਤੋਂ ਛੋਟ ਮਿਲ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜੇਕਰ ਤੁਸੀਂ ਲੇਖਕ(ਕਾਪੀਰਾਈਟ ਹੋਲਡਰ) ਤੋਂ ਆਗਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਲਵੋ

ਲੋਕਕ ਕਾਰਜ ਖੇਤਰ ਜੇਕਰ ਇਹ ਕਾਰਜ ਜਾਂ ਇਸ ਕਾਰਜ ਦੇ ਕੁਝ ਤੱਤ ਲੋਕਕ ਕਾਰਜ ਖੇਤਰ'ਚ ਹਣ ਇਸ ਆਗਿਆ ਪੱਤਰ ਨਾਲ ਓਹੀ ਹੈਸਿਅਤ'ਚ ਕੋਈ ਤਬਦੀਲੀ ਨਹੀਂ ਆਵੇਗੀ

ਬਾਕੀ ਹੱਕ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਹੱਕ ਕਿਸੇ ਭੀ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਇਸ ਆਗਿਆ ਪੱਤਰ ਕਰਕੇ ਅਸਰ ਪਾਉਂਦੇ ਨੇ:

- ਤੁਹਾਡਾ ਵਾਜਬ ਇਸਤਮਾਲ ਕਰਨ ਦਾ ਹੱਕ ਜਾਂ ਫੇਰ ਲਾਗੂ ਕਾਪੀਰਾਈਟ ਦਿਆਂ ਕਮਜੋਰਿਆਂ ਜਾਂ ਛੋਟ
- ਲੇਖਕ ਦੇ ਨੈਤਕ ਹੱਕ
- ਬਾਕੀ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਹੱਕ ਇਸ ਕਾਰਜ'ਚ ਜਾਂ ਜਿਵੇਂ ਇਸ ਨੂੰ ਇਸ਼ਮਾਲ ਕੀਤਾ ਗਇਆ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮਸ਼ੂਰੀ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਨਿਜੀ ਹੱਕ

ਹਿਦਾਇਤ ਵੰਡਨ ਜਾਂ ਦੁਬਾਰਾ ਇਸ਼ਮਾਲ(ਇਸ ਕਾਰਜ ਨੂੰ ਕੁਝ ਹੋਰ ਬਣਾਉਣ ਵਾਸਤੇ) । ਤੁਹਾਨੂੰ ਇਸ ਕਾਰਜ ਦਿਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਇਸ ਆਗਿਆ ਪੱਤਰ ਹੇਠ ਦੂਜਿਆਂ ਨੂੰ ਸਾਫ ਕਰਨਿਆਂ ਚਾਹਿਦਿਆਂ ਨੇ॥

ਇਹ ਤਰਜਮਾ ਤੁਹਾਡੀ ਸਹੂਲਿਅਤ ਵਾਸਤੇ ਮੁਹੱਇਆ ਕਰਾਇਆ ਗਇਆ ਹੈ ਕਿਸੇ ਭੀ ਸ਼ੱਕ ਜਾਂ ਸ਼ੁਭਾ ਦੀ ਹਾਲਤ'ਚ English Version ਹੀ ਲਾਗੂ ਹੋਵੇਗਾ ॥

इह कारज(मेरा पंजाबी/हिंदी काइदा | जीअ जंत) आम सिरजनातमक गुण आरोपण-गैर वपारक-गैर विउतपन्न ४.० बे तबदील आगिआ पत्तर हेठ मुहइइआ कराइआ गइआ है ॥

तुसीं अजाद हों:

इस काइदे नूँ साँझा करन वासते। जाँ फेर इसदिआँ नकलाँ करन वासते। जाँ फेर इस कारज नूँ वँडन जाँ परचार करन वासते॥

सिरफ हेठ लिखिआँ शरताँ दे मुताबक:

गुण आरोपण

इस कारज दा गुण आरोपण करना है(मगर इस तरीके नाल नहीं कि इँझ जापे कि तुहानूँ लेखक जाँ अकथ कथा पबलीकेशंस दी आगिआ प्राप्त है जाँ लेखक तुहाडे नाल सहमति है)

गैर वपारक

इस काइदे दा इस्तमाल तुसी किसे वपारक कॅम वासते जाँ पैसा कमाउण वासते नहीं कर सकदे॥ तुसीं इसनूँ छाप के वेच नहीं सकदे अते इस तों मुनाफा नहीं कमा सकदे॥

गैर विउतपन्न

तुसीं इस काइदे'च फेर बदल नहीं कर सकदे जाँ फेर इहदे ते आधारत कोई होर कारज नहीं बना सकदे हों॥

इस समझ नाल कि:

छोट

उप्पर लिखिआँ सारिआँ शरताँ तो छोट मिल सकदी है जेकर तुसीं लेखक(कापीराईट होलडर) तों आगिआ प्राप्त कर लवों

लोकक कारज खेत्तर

जेकर इह कारज जाँ इस कारज दे कुझ तत लोकक कारज खेत्तर'च हण इस आगिआ पत्तर नाल ओह्दी हैसिअत'च कोई तबदीली नहीं आवेगी

बाकी हक्क

हेठ लिखे हक्क किसे भी तरीके नाल इस आगिआ पत्तर करके असर पाउँदे ने:

- तुहाडा वाजब इस्तमाल करन दा हक्क जाँ फेर लागू कापीराईट दिआँ कमजोरिआँ जाँ छोट
- लेखक दे नैतक हक्क
- बाकी लोकाँ दे हक्क इस कारज'च जाँ जिवें इस नूँ इस्तमाल कीता गइआ है जिवें कि मशहूरी करना अते निजी हक्क

हिदाइत

वँडन जाँ दुबारा इस्तमाल(इस कारज नूँ कुझ होर बणाउन वासते) । तुहानूँ इस कारज दिआँ शरताँ इस आगिआ पत्तर हेठ दूजिआँ नूँ साफ करनिआँ चाहिदिआँ ने ॥

इह तरजमा तुहाडी सहूलिअत वास्ते मुहिइआ कराइआ गइआ है किसे भी शक्क जाँ शुभा दी हालत'च

English Version ही लागू होवेगा ॥

ਇਹ ਸਫਾ ਜਾਣ ਬੁੱਝ ਕੇ ਖੱਲੀ ਛੱਡਿਆ ਗਇਆ ਹੈ ॥
ਛੇੜ ਸਫਾ ਜਾਣ ਬੁੱਝ ਕੇ ਖਾਲੀ ਖੁੰਡਿਆ ਗਏ ਹੈ ॥
ਯਹ ਪ੍ਰਯੋਗ ਜਾਨ ਬੂਝ ਕਰ ਖਾਲੀ ਖੋਲ੍ਹਾ ਗਏ ਹੈ ॥

ਉੱਲੂ
ਤਲਲੂ
ਤਲਲੂ

ਉ (ਉ+ਂ)

ਤ (ਠਡਾ+ਐਂਕਡ)

ਗੁਰਮੁਖੀ'ਚ "ਉ" ਦੇ ਤਿੰਨ ਰੂਪ ਹੁੰਦੇ ਨੇ ਉ ਜਾਂ ਤ। ਉ ਜਾਂ ਤ। ਠ ਅਤੇ ਉ ਜਾਂ ਐ ॥ ਉ ਦੀ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਰਤੋਂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ॥ ਗੁਰਮੁਖੀ'ਚ ਉ ਨੂੰ ਐਂਕੜ (ਂ) ਲਗੋਣ ਤੋਂ ਬਾਦ ਓਹ ਉ ਬਨ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ॥ ਕੰਪਿਊਟਰ'ਚ ਉ+ ਂ ਉ ਨਹੀਂ ਬਣਦਾ ਕਿਓਂਕਿ ਉ ਇਕ ਅਲਗ ਅੱਖਰ ਹੈ ॥ ਇਹ ਗੁਰਮੁਖੀ ਲਿਪੀ ਦਾ "ਤ" ਹੈ ॥

ਗੁਰਮੁਖੀ'ਚ ਉ ਫੇ ਤਿੰਨ ਰੂਪ ਹੁੰਦੇ ਨੇ ਉ ਜਾਂ ਤ। ਉ ਜਾਂ ਤ। ਅਤੇ ਉ ਜਾਂ ਐ ॥ ਉ ਫੀ ਆਪਣੇ ਆਪ'ਚ ਵਰਤੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ॥ ਗੁਰਮੁਖੀ'ਚ ਉ ਨੂੰ ਫੁਲੈਂਕੜ (ਂ) ਲਗੀਠ ਤੀਂ ਬਾਦ ਐਹ ਉ ਬਨ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ॥ ਕੰਪਿਊਟਰ'ਚ ਉ+ ਂ ਉ ਨਹੀਂ ਬਣਦਾ ਕਿਓਂਕਿ ਉ ਡਕ ਅਲਗ ਅੱਖਰ ਹੈ ॥ ਡਹ ਗੁਰਮੁਖੀ ਲਿਪੀ ਫਾ "ਠ" ਹੈ ॥

ਗੁਰਮੁਖੀ ਮੇ ਉ ਕੇ ਤੀਜ ਰੂਪ ਹੀਤੇ ਹੈਂ ਉ ਜਾਂ ਤ। ਉ ਜਾਂ ਤ। ਐਰ ਉ ਜਾਂ ਐ ॥ ਉ ਅਪਣੇ ਆਪ ਮੇਂ ਡਸਤਮਾਲ ਨਹੀਂ ਹੀਤਾ ॥ ਗੁਰਮੁਖੀ ਮੇਂ ਉ ਕੀ ਫੁਲੈਂਕੜ (ਂ) ਲਗੀਠੇ ਸੇ ਉ ਬਨ ਜੀਤਾ ਹੈ ॥ ਕੰਪਿਊਟਰ ਮੇਂ ਉ+ ਂ ਉ ਨਹੀਂ ਬਨਤਾ ਕੀਯੰਕਿ ਉ ਐਕ ਅਲਗ ਅੱਖਰ ਹੈ ॥ ਧਹ ਗੁਰਮੁਖੀ ਲਿਪੀ ਕਾ "ਠ" ਹੈ ॥

ਉ(ੳ+ੁ)

ੲ (ੲੳ+ਫੁਲੈਂਕੳ)

ਉਠ
ਊਠ
ਊਂਠ

ਗੁਰਮੁਖੀ'ਚ ਓ ਨੂੰ ਦੁਲੈਂਕੳ (ੁ) ਲਗੳਣ ਤੳ ਬਾਦ ਓਹ ਉ ਬਨ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ॥ ਕੰਪਿਊਟਰ'ਚ ਓ+ੁ ਉ ਨਹੀਂ ਬਣਦਾ ਕਿਓਂਕਿ ਉ ਇਕ ਅਲਗ ਅੱਖਰ ਹੈ ॥ ਇਹ ਗੁਰਮੁਖੀ ਲਿਪੀ ਦਾ "ੲ" ਹੈ ॥

ਗੁਰਮੁਖੀ'ਚ ਓ ਨੂੰ ਫੁਲੈਂਕੳ (ੁ) ਲਗੳਣ ਤੳ ਬਾਦ ਓਹ ਉ ਬਨ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ॥ ਕੰਪਿਊਟਰ'ਚ ਓ+ੁ ਉ ਨਹੀਂ ਬਣਦਾ ਕਿਓਂਕਿ ਉ ਫੁਲੈਂਕੳ ਅਲਗ ਅੱਖਰ ਹੈ ॥ ਡਿਫਰੈਂਸ ਗੁਰਮੁਖੀ ਲਿਪੀ ਦਾ "ੲ" ਹੈ ॥

ਗੁਰਮੁਖੀ ਮੳ ਓ ਕੳ ਫੁਲੈਂਕੳ (ੁ) ਲਗੳਣ ਤੳ ਬਾਦ ਉ ਬਨ ਜਾਤਾ ਹੈ ॥ ਕੰਪਿਊਟਰ ਮੳ ਓ+ੁ ਉ ਨਹੀਂ ਬਨਤਾ ਕਯੳਂਕਿ ਉ ਏਕ ਅਲਗ ਅੱਖਰ ਹੈ ॥ ਯਹ ਗੁਰਮੁਖੀ ਲਿਪੀ ਦਾ "ੲ" ਹੈ ॥

ਓੜਾ

ਓੜਾ

ਮੁਰਗੀ ਕਾ ਪੇਟ

ਮੁਰਗੀ ਦਾ ਢਿੱਡ

ਮੁਰਗੀ ਢਾ ਢਿੱਡ

ਓ (ਓ+ ੋ)

ਓ (ਓੜਾ+ਹੋੜਾ)

ਅ

ਅ (ਏਡਾ)

ਅਜਗਰ

ਅਜਗਰ

ਅਜਗਰ

ਗੁਰਮੁਖੀ'ਚ "ਅ" ਦੇ ਚਾਰ ਰੂਪ ਹੁੰਦੇ ਨੇ ਅ ਜਾਂ ਅ ਆ ਜਾਂ ਆ । ਐ ਜਾਂ ਏ । ਔ ਜਾਂ ਔ ॥

ਗੁਰਮੁਖੀ'ਚ ਅ ਛੇ ਚਾਰ ਰੂਪ ਹੁੰਦੇ ਨੇ ਅ ਜਾਂ ਅ । ਆ ਜਾਂ ਆ । ਐ ਜਾਂ ਏ ਅਤੇ ਔ ਜਾਂ ਔ ॥

ਗੁਰਮੁਖੀ ਮੇ ਅ ਕੇ ਚਾਰ ਰੂਪ ਹੋਂਦੇ ਨੇ ਅ ਯਾਂ ਅ । ਆ ਯਾਂ ਆ । ਐ ਯਾਂ ਏ ਔਰ ਔ ਯਾਂ ਔ ॥

ਆਂਡਾ

आंटा

अँटा

ਆ (ਅ + ਾ)

आ (ऐड़ा + कन्ना)

ਗੁਰਮੁਖੀ'ਚ ਅ ਦੀ ਮਾਤ੍ਰਾ ਨੂੰ ਕਨ੍ਹਾ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ ॥ ਗੁਰਮੁਖੀ'ਚ ਛੋਟਾ ਅ ਜਾਂ ਵੱਡਾ ਆ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ॥

ਗੁਰਮੁਖੀ'ਚ ਅ ਫੀ ਮਾਤ੍ਰਾ ਨੂੰ ਕਨ੍ਨਾ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ ॥ ਗੁਰਮੁਖੀ'ਚ ਛੋਟਾ ਅ ਜਾਂ ਵੱਡਾ ਅ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ॥

ਗੁਰਮੁਖੀ ਮੇਂ ਅ ਦੀ ਮਾਤ੍ਰਾ ਕੋ ਕਨ੍ਨਾ ਕਹਿੰਦੇ ਹੈਂ ॥ ਗੁਰਮੁਖੀ ਮੇਂ ਛੋਟਾ ਆ ਯਾ ਵੱਡਾ ਅ ਨਹੀਂ ਹੋਂਦਾ ॥

ਐ (ਅ+ੈ) ਐ ਨਕਾਂ ਵਾਲਾ

ਕੁਤਾ

ਏ (ਏੜਾ+ਫੁਲਾਂਵਾਂ)

ਏ ਨਕਾਂ ਵਾਲਾ

ਕੁੱਤਾ

ਗੁਰਮੁਖੀ'ਚ ਅ ਦੀ ਮਾਤ੍ਰਾ ਨੂੰ ਦੁਲਾਂਵਾਂ ਲਗੋਣ ਤੇ ਐ ਜਾਂ ਏ ਬਣ ਜਾਂਦਾਂ ਹੈ ॥

ਗੁਰਮੁਖੀ'ਚ ਅ ਫੀ ਮਾਤ੍ਰਾ ਕੂੰ ਫੁਲਾਂਵਾਂ ਲਗੀਯੋ ਤੇ ਐ ਜਾਂ ਏ ਬਣ ਜਾਂਦਾਂ ਹੈ ॥

ਗੁਰਮੁਖੀ ਮੇ ਅ ਕੀ ੈ ਮਾਤ੍ਰਾ ਲਗਾਯੋ ਧਰ ਐ ਯਾਂ ਏ ਬਣ ਜਾਤਾ ਹੈ ॥

ਔਰੈਂਗੂਟੈਨ **ਔ**(ਅ+ੌ)
ਔਰੈਂਗੂਟੈਨ
ਔਰੈਂਗੂਟੈਨ **ਔ**(ਏੜਾ + ਕਕੀੜਾ)

ਗੁਰਮੁਖੀ'ਚ ਅ ਨੂੰ ਕਨੋੜਾ
 ਮਾਤ੍ਰਾ ਲਗੋਣ ਤੇ ਔ ਜਾਂ ਔ ਬਣ
 ਜਾਂਦਾਂ ਹੈ ॥
 ਗੁਰਮੁਖੀ'ਚ ਅ ਨੂੰ ਕਕੀੜਾ
 ਮਾਤ੍ਰਾ ਲਗੀਯਾ ਤੇ ਔ ਜਾਂ
 ਔ ਬਣ ਜਾਂਦਾਂ ਹੈ ॥
 ਗੁਰਮੁਖੀ ਮੇ ਅ ਕੋ ੌ ਯਾ
 ਕਕੀੜਾ ਮਾਤ੍ਰਾ ਲਗਾਯੇ ਪਰ
 ਔ ਯਾਂ ਔ ਬਣ ਜਾਤਾ ਹੈ ॥

ਇ(ੲ+ਿ:)

ਇਲੁ

ਫਲਹ

ਙ (ਙੰਤੀ+ਸਿਹਾਰੀ)

ਚੀਲ

ਗੁਰਮੁਖੀ'ਚ ੲ(ਈੜੀ) ਆਪਣੇ ਆਪ'ਚ ਇਸੁਮਾਲ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਅਤੇ ਢਿਧੇ ਤਿੰਨ ਰੂਪ ਹੁੰਦੇ ਨੇ ਇ ਜਾਂ ਙ। ਈ ਜਾਂ ਙੰ। ਅਤੇ ਏ ਜਾਂ ਏ ॥ ੲ ਨੂੰ ਿ(ਸਿਹਾਰੀ) ਲਗੇਣ ਤੇ ਇ ਬਣ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ॥

ਗੁਰਮੁਖੀ'ਚ ੲ(ਙੰਤੀ) ਆਪਣੇ ਆਪ'ਚ ਫਲਸੁਮਾਲ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਅਤੇ ਫਲਫੇ ਤਿੰਨ ਰੂਪ ਹੁੰਦੇ ਨੇ। ਇ ਜਾਂ ਙ। ਈ ਜਾਂ ਙੰ ਅਤੇ ਏ ਜਾਂ ਏ ॥ ੲ ਨੂੰ ਿ(ਸਿਹਾਰੀ) ਲਗੇਣ ਤੇ ਇ ਬਣ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ॥

ਗੁਰਮੁਖੀ ਮੇ ੲ(ਙੰਤੀ) ਅਕੇਲੇ ਫਲਸੁਮਾਲ ਨਹੀਂ ਹੋਤੀ ਔਰ ਫਲਫੇ ਤੀਨ ਰੂਪ ਹੋਤੇ ਹੈਂ ਇ ਜਾਂ ਙ। ਈ ਯਾਂ ਙੰ ਅਤੇ ਏ ਯਾਂ ਏ ॥ ੲ ਕੇ ਿ (ਸਿਹਾਰੀ) ਲਗਾਨੇ ਏ ਇ ਬਣ ਜਾਤੀ ਹੈ ॥

ਈਸ਼ਰ ਈ (ਈ+ੀ)

ਆਜਲੈਂਡ

ਬਟਰਫਲਾਈ ਮੱਛੀ ਈ (ਈੜੀ + ਬਿਹਾਰੀ)

ਈਸਟਰ ਆਯਲੈਂਡ

ਬਟਰਫਲਾਈ

ਮਲੂਠੀ

ਈ ਨੂੰ (ਬਿਹਾਰੀ) ਲਗੇ ਤੇ ਈ ਬਣ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ॥

ਈ ਕੂ (ਬਿਹਾਰੀ) ਲਗੇ ਤੇ ਈ ਬਣ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ॥

ਈ ਕੋ (ਬਿਹਾਰੀ) ਲਗੇ ਤੇ ਈ ਬਣ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ॥

ਏ (ਏ+ੀ)

ਏ (ਝੰਡੀ+ਲਾਂਵਾਂ)

ਏਸ਼ਿਆਈ

ਗੈਂਡਾ

ਏਸ਼ਿਆਈ ਗੈਂਡਾ

ਏਸ਼ਿਆਈ ਗੈਂਡਾ

ਏ ਨੂੰ (ਲਾਵਾਂ) ਲਗੋਣ ਤੇ ਏ ਬਣ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ॥

ਏ ਨੂੰ (ਬਿਹਾਰੀ) ਲਗੋਣ ਤੇ ਏ ਬਣ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ॥

ਏ ਕੀ (ਬਿਹਾਰੀ) ਲਗਾਨੇ ਸੇ ਏ ਬਣ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ॥

सँप

सप्य

साँप

स

स(सख्या)

ਹ

ਹ (ਹਾਹਾ)

ਹਿਰਣ
ਹਿਰਠਾ
ਹਿਰਨ

कहूआ

कलुआ

कलुआ

क

क(ककेका)

ਖ

ਖ (ਖੜਕਵਾ)

ਖਰਗੋਸ਼

ਖਰਗੋਸ਼

ਖਰਗੋਸ਼

ਗੜ੍ਹ

ਗੜ੍ਹ

ਗਾਯ

ਗ

ਗ(ਗਰਗਾ)

ਘ

ਬ (ਬਘਾ)

ਘੜਿਆਲ

ਬੜਿਆਲ

ਬੜਿਆਲ

ਸਿੰਝ
ਸਿੱਤਾਂ
ਸੀਂਗ

ਝ
ਤਾਂ(ਨੰਤਾਂ)

ਚ

ਚ (ਚੜ੍ਹਾ)

ਚੂਹਾ

ਚੂਹਾ

ਚੂਹਾ

ਛਾਂਦਰ

ਝੱਝੱਝ

ਝੱਝੱਝ

ਛ

ਝ(ਝੱਝੱਝ)

ਜ

ਜ (ਜੜ੍ਹਾ)

ਜਿਰਾਫ

ਜਿਰਾਫ

ਜਿਰਾਫ

ई
झोटा
झोटा

रु

झ(झड्डा)

ह

ज (जञ्ज)

पंजा

पँजा

पँजा

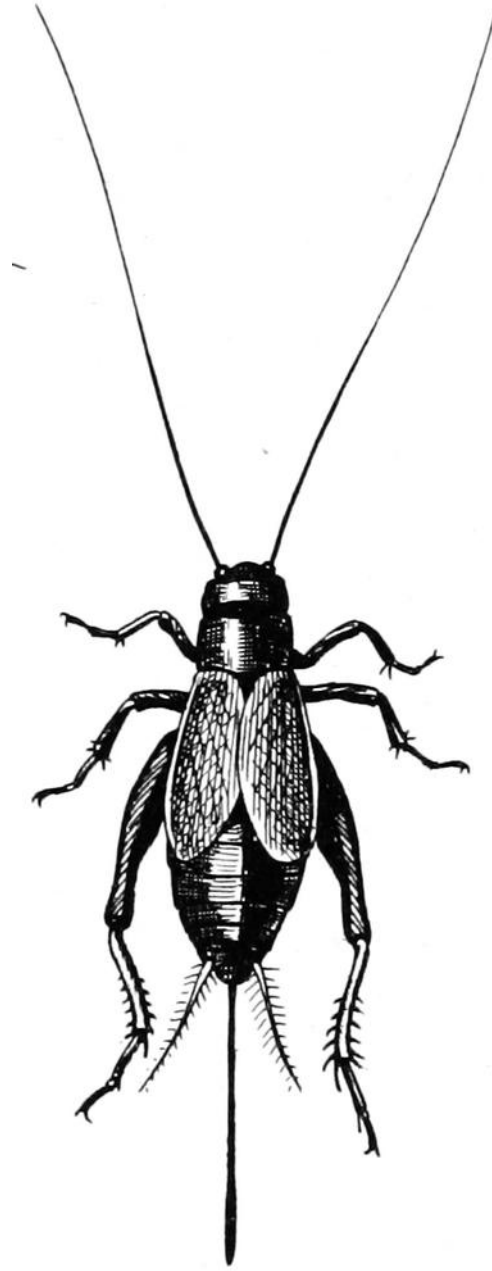
टिंडा

टिड्डा

टिड्डा

ट

ट(टैका)

ਠ

ਠ (ਠੁਠਾ)

ਠੁਠਾਂ

ਠੁਠੀਂ

ਬਿਠੁਠੁ

आँ

आँ

मैंडक

आ

आ(आँआ)

ਫ

ਫ (ਫੁਫਾ)

ਫੁਫਾ

ਫੁਫਾ

ਫੁਫਾ

षट्

थण

थण

ल

ण(णाणा)

उ

त (तत्ता)

उडली

तितली

तितली

ਦਰਿਆਈ ਘੋੜਾ

ਫਰਿਆਈਂ ਘੋੜਾ

ਫਰਿਆਈਂ ਘੋੜਾ

ਦ

ਫ(ਫਫਾ)

ਧ

ਧ (ਧਏਯਾ)

ਧੁਵੀ ਰਿਛ
ਧੁਵੀ ਰਿਛ
ਧੁਵੀ ਭਾਲੂ

ਨਾਗ

ਨਾਗ

ਨਾਗ

ਨ

ਨ(ਨਮਨਾ)

ਪ

ਧ (ਧਘਾ)

ਪਤੰਗਾ

ਧਤੰਗਾ

ਧਤੰਗਾ

ढकू

फन्ह

फन्न

ढ

फ(फफफा)

ष

ब (बब्बा)

षांटर

बांढर

बंढर

ਭੁੰਡ

ਭੁੰਡ

ਤਤਿਯਾ

ਭ

ਮ(ਮਕਮਾ)

ਮ

ਮ (ਮਾਮਾ)

ਮਗਰਮੱਛ

ਮਗਰਮਲੁੱਝ

ਮਗਰਮਛੱਝ

जाक

याक

याक

ज

य(यय्या)

ਰ

ਰ (ਰਾਗ)

ਰਿਛ

ਰਿਛ

ਭਾਲੂ

ਲੁੰਬੜੀ

ਲੁੰਬੜੀ

ਲੋਮੜੀ

ਲ

ਲ(ਲਲਲਾ)

ह

व (वव्वा)

व्हेल
व्हेल
व्हेल

ਲੱਕੜਬੱਘਾ

ਲਕਕੜਬਘਾ

ਗੀਫੜ

ੜ

ੜ(ੜਾੜਾ)

ਸ਼

ਸ਼ (ਸਰਕਸੇ ਪੈਰ ਬਿੰਦੀ)

ਸ਼ੇਰਨੀ

ਸ਼ੇਰਨੀ

ਸ਼ੇਰਨੀ

ਖਚੂਰ

ਖੱਚਰ

ਖੱਚਰ

ਖ

ਖ(ਖਛੇ ਪੈਰ ਬਿੰਢੀ)

ਗ

ਗ (ਗਰਗੇ ਪੈਰ ਬਿੰਢੀ)

ਗੈਂਡਾ

ਗੈਂਡਾ

ਗੈਂਡਾ

ਜੈਬਰਾ

ਜੈਬਰਾ

ਜੈਬਰਾ

ਜ

ਜ (ਜੱਜੇ ਪੈਰ ਬਿੰਦੀ)

ह

फ (फफफे पैर बिंदी)

ढीरू घांर

फ़ीन्ना बांर

चपटे नाक

वाला बंर

Credits/ਸ਼ੁਕ੍ਰਾਨਾ

ਇਸ ਕਿਤਾਬ 'ਚ ਇਸ਼ਤਮਾਲ ਹੋਇਆਂ ਤਸਵੀਰਾਂ ਆਮ ਸਿਰਜਨਾਤਮਕ ਗੁਣ ਆਰੋਪਣ-ਰੀਰ ਵਪਾਰਕ-ਰੀਰ ਵਿਉਤਪੰਨ ੨/੩.੦ ਬੈ-ਤਬਚੀਲ ਆਗਿਆ ਪੱਤਰ ਹੇਠ ਪ੍ਰਾਪਤ/ਜਾਰੀ ਕੀਤਿਆਂ ਗਇਆਂ ਨੇ॥

Photos included in this book are used/made available under Creative Common's Attribution-NonCommercial-NoDerivs 2.0/3.0 Unported licence.

- ਉ ਉਠ Camel John O'Neill
http://commons.wikimedia.org/wiki/File:07_Camel_Profile_near_Silverton,_NSW,_07072007.jpg
- ਅ ਅਜਗਰ Python Mariluna(<http://commons.wikimedia.org/wiki/User:Mariluna>)
http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Python_reticulatus_%D1%81%D0%B5%D1%82%D1%87%D0%B0%D1%82%D1%8B%D0%B9_%D0%BF%D0%B8%D1%82%D0%BE%D0%BD-2.jpg
- ਔ ਔਰੋਗਜੂਟੈਨ <https://commons.wikimedia.org/w/index.php?title=User:Eleifert&action=edit&redlink=1>
- ਇ ਇਲੂ Eagle Manfred Dohmen(<http://commons.wikimedia.org/wiki/User:Engineer111>)
<http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Steppenadler.jpg>
- ਈਸ਼ਰ ਆਈਲੈਂਡ ਬਟਰਫਲਾਈ ਮੱਛੀ Lieutenant Elizabeth Crapo, NOAA Corps
<http://www.photolib.noaa.gov/htmls/reef4551.htm>
- ਚ ਚੂਹਾ Mouse George_Shuklin(http://commons.wikimedia.org/wiki/User:George_Shuklin)
http://commons.wikimedia.org/wiki/File:%D0%9C%D1%8B%D1%88%D1%8C_2.jpg
- ਛ ਛਛੂਦਰ Didier Descouens(<http://commons.wikimedia.org/wiki/User:Archaeodontosaurus>)
http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Talpa_europaea_MHNT.jpg
- ਵ ਵੱਢਾ Woudloper(<http://commons.wikimedia.org/wiki/User:Woudloper>)
http://en.wikipedia.org/wiki/File:Therizinosaurus_claw.jpg
- ਟ ਟਿੱਡਾ Public Domain http://en.wikipedia.org/wiki/File:Snodgrass_Gryllus_assimilis.png
- ਠ ਠੂਹਾਂ Scorpion Ester Inbar(<http://commons.wikimedia.org/wiki/User:ST>)
http://en.wikipedia.org/wiki/File:Deathstalker_ST_07.JPG ਬ ਬਣ Udder Public Domain
- ਦ ਦਰਿਆਈ ਘੋੜਾ Hippopotamus Gusjer(<http://www.flickr.com/photos/gusjer/>)
http://en.wikipedia.org/wiki/File:Hippo_at_dawn.jpg
- ਪ ਪੂਵੀ ਰਿਛ Polar Bear Alan Wilson(<http://www.naturespicsonline.com/copyright>)
http://en.wikipedia.org/wiki/File:Polar_Bear_-_Alaska.jpg
- ਭ ਭੁੰਡ Wasp Richard Bartz(http://commons.wikimedia.org/wiki/User:Richard_Bartz)
http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Vespula_germanica_Richard_Bartz.jpg

- ਲੁੱਬੜੀ Fox Tim Parkinson(<http://www.flickr.com/people/43632116@N00>)
http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Fennec_Fox_@_Africa_Alive,_Lowestoft.jpg
- ਵੁ ਵੇਲ Whale Whit Welles(<http://commons.wikimedia.org/wiki/User:Wwelles14>)
http://en.wikipedia.org/wiki/File:Humpback_stellwagen_edit.jpg
- ਜ਼ ਲੱਕੜਬੱਘਾ Jackal Steve Garvie(<http://www.flickr.com/photos/50079771@N08>)
http://en.wikipedia.org/wiki/File:Flickr_-_Rainbirder_-_Golden_Jackal.jpg
- ਫੁ ਫ਼ੀਨਾ ਬਾਂਦਰ Proboscis Monkey David Dennis(<http://flickr.com/people/50852241@N00>)
http://en.wikipedia.org/wiki/File:Proboscis_Monkey_in_Borneo.jpg

ਬਾਕੀ ਸੱਭ ਤਸਵੀਰਾਂ ਤਨਵੀਰ ਸਿੰਘ

ਬਾਕੀ ਸਮੱਥਾ ਤਸਵੀਰਾਂ ਤਨਵੀਰ ਸਿੰਘ

ਬਾਕੀ ਸਮੀ ਚਿੱਤਰ ਤਨਵੀਰ ਸਿੰਘ

 Tanveer Singh (sewadar@opengurdwara.org)

ਇਹ ਕਾਇਦਾ ਤੁਸੀਂ <http://www.KhalsaSchool.net> ਤੋਂ ਮੁਫ਼ਤ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹੋ ॥
 ਇਹ ਕਾਇਦਾ ਤੁਸੀਂ <http://www.KhalsaSchool.net> ਤੋਂ ਮੁਫ਼ਤ ਪਰਾਪਤ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹੋ ॥
 यह काइदा आप <http://www.KhalsaSchool.net> से मुफ़्त में प्राप्त कर सकते हैं ॥

You can download a free copy of this book from <http://www.KhalsaSchool.net>.

ਸਿਰਫ ਮੁਫ਼ਤ ਵੰਡਣ ਵਾਸਤੇ ॥
ਸਿਰਫ ਮੁਫ਼ਤ ਵੰਡਣ ਵਾਸਤੇ ॥
केवल मुफ़्त बाँटने के लिए ॥
Strictly for FREE
distribution.

ਇਹ ਸਫਾ ਜਾਣ ਬੁੱਝ ਕੇ ਖੱਲੀ ਛੱਡਿਆ ਗਇਆ ਹੈ ॥
ਫਨ ਥਪਾ ਜਾਯ ਬੁਝਣ ਕੇ ਖਾਲੀ ਯੁੱਠਿਆ ਗਏ ਹੈ ॥
ਯਨ ਪ੍ਰਯ ਜਾਨ ਬੂਝ ਕਰ ਖਾਲੀ ਯੁੱਠਿਆ ਗਏ ਹੈ ॥

ਇਹ ਸਫਾ ਜਾਣ ਬੁੱਝ ਕੇ ਖੱਲੀ ਛੱਡਿਆ ਗਇਆ ਹੈ ॥
ਫ਼ਨ ਸਫਾ ਜਾਣ ਬੁੱਝ ਕੇ ਖਾਲੀ ਢੁੱਡਿਆ ਗਏਆ ਹੈ ॥
ਯਹ ਪ੍ਰਯੋਗ ਜਾਨ ਕੂੜਾ ਕਰ ਖਾਲੀ ਢੁੱਡਾ ਗਯਾ ਹੈ ॥

ਇਹ ਸਫਾ ਜਾਣ ਬੁੱਝ ਕੇ ਖੱਲੀ ਛੱਡਿਆ ਗਇਆ ਹੈ ॥
ਫਨ ਸਫਾ ਜਾਣ ਬੁੱਝ ਕੇ ਖਾਲੀ ਢੁੱਡਿਆ ਗਏਆ ਹੈ ॥
ਯਹ ਪੂਠ ਜਾਨ ਕੂੜ ਕਰ ਖਾਲੀ ਢੁੱਡਾ ਗਯਾ ਹੈ ॥

ISBN 978-1-77725-442-1

9 781777 254421